

Beňačka sklonený nad kryostatom vo svojom laboratóriu na 3. p. EÚ SAV, Beňačka vo výskoku nad sieťou volejbalového ihriska v areáli SAV, Beňačka s popruhmi na pleciah nesie naše pianíno na 10. poschodie „akademického“ vežiaka na Žiškovej 56, kde sme spolu bývali, Beňačka píše rukou na tenký priekleповý papier svoj nesúhlas s prejavom G. Husáka, ktorým začala normalizácia a jeho osobné niekoľkoročné peripetie... Toto mi prebieha mysl'ou pri správe o jeho odchode. Najbližšie sme k sebe mali počas pobytu v Indii v roku 1991. Písal som o tom v poviedke *Po stopách Vasca da Gama* v knižke *Cestovná správa z kongresu o ničom* (rozumej, vákuový kongres), VEDA SAV 2005. Vyberám pár odstavcov:

Z Kočinu viedla moja cesta na sever do fyzikálnych a technologických laboratórií v Dillí. Laboratórium tenkých vrstiev v Indickom inštitúte technológie slušne zariadil profesor Northeastern univerzity v Bostone, Kasturi Čopra. V laboratóriu sa venovali tomu, čo prikázal premiér: slnečným článkom. Ale pokúšali sa aj o módne diamantové vrstvy a vysokoteplotnú supravodivosť. Tú vtedy skúmal každý, kto na to mal aspoň nejaké predpoklady. Skúmali ju aj v Národnom fyzikálnom laboratóriu, kde som bol spolu so Štefanom Beňačkom. Padli sme si do náručia v tom cudzom svete a odvážili sme sa potom aj do ulíc, kde sa v dvojici s dvojitou tvárou boha Janusa lepšie čelí neodbytným žobrákom a čističom topánok. Jeden z nás kontroloval priestor vpredu a druhý vzadu. Moje topánky boli už vyčistené nespočetnekrát. Stalo sa i to, že odmietnutý čistič pobehol pár krokov dopredu a kľaciačky, so srdcervúcim výrazom v tvári a s kefami v rukách čakal na môj príchod. Vedomý si etického kódexu európskeho sahíba nechal som si topánky za pár mincí preleštiť znova.

Cieľom Štefana v New Delhi bolo premerať vzorky supravodičov, čo si vyžadovalo ochladiť ich pomocou kvapalného hélia a dusíka. Vynaložil na to veľké úsilie a presvedčovanie indických kolegov ako na to ho obralo o veľa síl. Mal som obavy, že v tomto prípade do kvapalného stavu prejdú a vytečú najskôr jeho nervy.

Pre cudzinca zo Slovenska bola dobrodružstvom cesta džípom do 200 km vzdialeného Pilani, počas ktorej sme museli vybiehať do poľa, aby sme tu či tam obišli odpočívajúcu kravu. Miestami prašná cesta končila v moderne zariadenom ústave s posádkou osemsto pracovníkov a s technologickou linkou na vývoj integrovaných obvodov. India sa snažila o kozmický výskum aj moderné zbrane.

V Dillí, starom i novom, sme sa so Štefanom dosýta najzdili v rikšiach. Raz sme sa však neprozreteľne vybrali z pevnosti Red Fort k veľkej mešite Džama Mašíd peši. „Chyba obrovská ako Himaláje“ je zvrät používaný v Indii na takéto rozhodnutia. Zablúdili sme do slumov a potkýňali sme sa po blatistých cestách plných výmoľov, naplnených vodou po nedávnom daždi. Vľavo a vpravo sme míňali príbytky z drevených debničiek a lepenkových škatúľ, strechy zo starých plechov, použitých linoleí a iného nepremokavého materiálu. Susediace chatrče mali niekedy spoločné bočné steny, išlo teda o radovú zástavbu. Ponáhľali sme sa, pozerali rozpačito dopredu, aby sme nevideli tú biedu. Ale obyvatelia týchto brlohov nevyzerali nešťastne. Zdá sa, že Nehruov výrok o ambíciách veľkých mužov vytriet' každú slzu z každého oka má svoje opodstatnenie. Hlavne ak ide o oči ktoré toho veľa nevideli.

Počas pobytu v Dillí nastali ďalšie, aj keď tento raz nie osudové poruchy na dvoch lietadlách Airbus a celá letka strojov Indických aerolínií bola do vyšetrenia príčin uzemnená. Nastalo dohadovanie medzi prevádzkovateľom a výrobcom, ktorý tvrdil, že k lietadlám bolo treba nakúpiť aj adekvátnu pozemnú techniku. Televízia oznámila, že budú lietať iba Boeingy a žiadala porozumenie cestujúcich s problémami počas prepravy. Pri spiatocnom lete do Bombaj, kde som musel presadnúť na čs. lietadlo, vybral som sa na letisko už skoro ráno plný odhodlania dostať sa do akéhokolvek okrídleného dopravného prostriedku. So Štefanom sme sa snažili spomenúť si, ako by v takomto prípade postupoval Belmondo. O to väčšie bolo moje prekvapenie, keď sme potom veľkým Jumbom leteli sotva dvadsiati. Kufre sme si

museli vlastnoručne doniesť ku schodíkom do lietadla. V čase, keď ešte neboli bežní samovražední atentátnici to bola asi účinná ochrana.

V areáli SAV sme sa potom so Štefanom pozdravovali po indicky – rukami zloženými na prsiach dľaňami k sebe a s miernym úklonom. Takto sa s ním lúčim aj dnes. R. I. P.

Štefan Luby